T.C.
BAŞBAKANLIK
TÜRK İŞBİRLİĞİ VE KALKINMA İDARESİ BAŞKANLIĞI

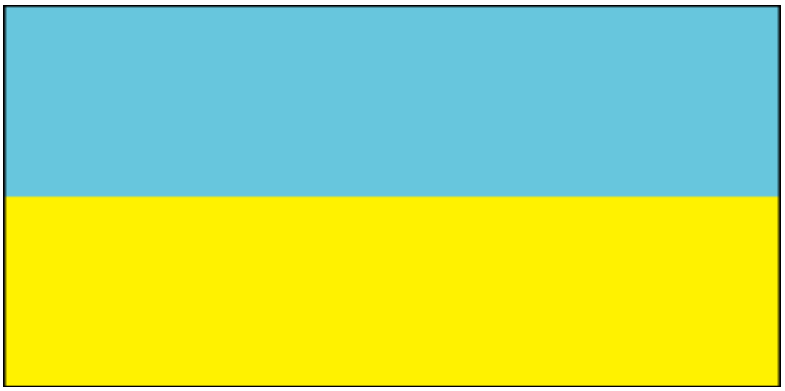

UKRAYNA CUMHURİYETİ

UKRAYNA CUMHURİYETİ ÜLKE RAPORU

İÇİNDEKİLER

I. TEMEL GÖSTERGELER

II. EKONOMİK GÖSTERGELER

III. TARİHÇE VE SİYASİ YAPI

IV. EKONOMİK YAPI

1-Sanayi
2-Tarım
3-Madencilik ve Enerji
4-Ulaştırma
5-Haberleşme
6-Bankacılık
7-Dış Ticaret
8-Yabancı Sermaye Yatırımları

V. TÜRKİYE-UKRAYNA İLİŞKİLERİ

1-Siyasi İlişkiler
2-Ticari ve Ekonomik İlişkiler
2.1- Dış Ticaret
2.2- Karşılıklı Doğrudan Yatırımlar
2.3- Eximbank Kredileri
2.4- Yatırım Olanakları
2.5- Ekonomik ve Ticari Anlaşmalar

VI. KIRIM ÖZERK CUMHURİYETİ

1-Genel Bilgiler
2-Coğrafya ve Tarih
3-Ekonomi

VII. HARİTA

I. TEMEL GÖSTERGELER

Resmi Adı	:	Ukrayna Cumhuriyeti
Yönetim Şekli	:	Cumhuriyet
Cumhurbaşkanı	:	Leonid Kuchma
Milli Gün	:	24 Ağustos
Yüzölçümü	:	603.700 km^2
Başkenti	:	Kiev (2.635.000)
Önemli Şehirleri	:	Kharkov (1.576.000), Dnipropetrovsk (1.162.000), Odesa (1.160.000), Donetsk (1.102.000), Lviv (806.000)
Nüfus	:	48.055.439 (2003 yılı)
Nüfus Yoğunluğu	:	81.9 (Kişi/km^2)
Nüfusun Etnik		%71 Ukrayna, %24 Rus, %5 Diğer
Dağılımı	:	(Yaklaşık 250.000 Tatar)
Resmi Dili	:	Ukraynaca
Din	:	Nüfusun büyük çoğunluğu Ortodoks Hıristiyan'dır. (% 97.2)
Komşuları	:	Rusya Federasyonu, Belarus, Polonya, Slovakya, Macaristan, Romanya, Moldova
Para Birimi	:	Grivna (1 US $ = 5.33 Grivna/Mart 2004)

II. EKONOMİK GÖSTERGELER

Doğal Kaynakları	:	Kömür, demir, doğalgaz, petrol, manganez, kireç taşı, kaolin, uranyum, grafit, fosforit, titanyum ve zirkonyum
Temel Tarımsal Ürünler	:	Hububat, şeker pancarı, patates, ayçiçek, sebze, meyve, et, süt ürünleri
Temel Sanayi Dalları	:	Makine imalatı, metalurji, havacılık (uçak ve füze yapımı), telekomünikasyon, tekstil, kimya, tarımsal sanayiler.
Enflasyon (2003,%)	:	5-6
İşsizlik Oranı (2002,%)	:	3,8
GSMH (2003)	:	49.5 milyar $
Kişi Başına Milli Gelir	:	1.031 $ (2003 yılı)
İhracatı	:	21.900.000.000 $ (2002 yılı)
İthalatı	:	17.900.000.000 $ (2002 yılı)
Türkiye İle Dış Ticareti	:	Hacim 1.536.231.000 $ (2003 yılı)
Türkiye'den İthalatı	:	379.690.000 $ (2003 yılı)
Türkiye'ye İhracatı	:	1.156.541.000 $ (2003 yılı)

III. TARİHÇE VE SİYASİ YAPI

Ukrayna'nın tarihi Kiev Rusları'nın 9. yy.da kurdukları kent devletine kadar uzanmaktadır. Bu devlet 13. yy.da Tatarlar, daha sonra da Polonya ve Litvanya tarafından işgal edilmiş, 1654 yılında Ruslarla yaptıkları Pereyaslav Anlaşması sonucunda tamamen Rus İmparatorluğunun kontrolüne girmiştir. Bu arada sık sık cephe değiştiren Ukrayna Kozakları 1648-1654 ve 1670'ler civarında kısa sürelerle Osmanlı himayesi altına girmişlerdir. Ukrayna 1922'de SSCB'ne dahil olmuştur.

Sovyetler Birliğinin dağılması sonucunda 24 Ağustos 1991 tarihinde bağımsızlığını ilan eden Ukrayna'da 1991 Aralık ayında yapılan seçimler sonucunda Kravchuk Cumhurbaşkanı seçilmiştir.

Cumhurbaşkanlığı, Bakanlar Kurulu ve Parlamento (Verhovna Rada) ülke yönetiminde söz sahibi olan üç temel organdır. Ukrayna Anayasası 28 Haziran 1996 tarihinde kabul edilmiştir. Parlamento 450 üyeye sahiptir. Parlamento seçimleri 4 yılda bir, Cumhurbaşkanlığı seçimleri 5 yılda bir yapılır. Leonid Kuçma Temmuz 1994'den bu yana Ukrayna Cumhurbaşkanıdır. Başbakan, Cumhurbaşkanı tarafından atanmakta, bu atama Parlamento tarafından onaylanmaktadır.

Ukrayna yönetim tarzı itibariyle 24 bölge, bir özerk cumhuriyet (Kırım), ve bölge statüsünde iki kentten (Kiev ve Sivastapol) oluşmaktadır.

IV. EKONOMİK YAPI

Ukrayna'nın geniş ve verimli toprakları, zengin maden ve kömür kaynakları, SSCB'den miras kalan güçlü sanayisi, akademik ve araştırma kadroları, iyi eğitilmiş işgücü ve yaklaşık 50 milyonluk nüfusu ile oldukça yüksek bir ekonomik potansiyeli vardır.

Bununla birlikte 1991-1998 yılları arasında sanayi üretimi reel olarak %49, tarımsal üretimi %40 azalmıştır. 1998 yılında yaşanan Rusya krizinden etkilenen Ukrayna geleneksel olarak sahip olduğu sektörleri çeşitlendirme konusundaki girişimlerinde başarısızlığa uğramıştır. 98-99 yıllarında yaşanan mali kriz ve ekonomik resesyon özellikle imalat sanayi ve tarım alanlarında tahribata yol açmış ve GSMH'da %0.4 gerilemeye yol açarken işsizlik oranının %5'e çıkmasına yol açmıştır.

2000 yılında büyük gelişmeler kaydeden Ukrayna ekonomisinde, halkın fakirlik problemi önemli bir sorun olarak yerini korumaktadır. İşsizlik resmi rakamlarda %4 olarak gösterilmekle birlikte gerçekte %20'leri aştığı tahmin edilmektedir. 2001 yılının ilk yedi ayında GSMH %10.5 büyümüştür. 2001 yılından 2002 yılına GSMH sabit fiyatlarla %4.1 oranında artmıştır. 2003 yılında Ukrayna ekonomisi, dış pazarlardaki olumlu gelişmeler, halkın reel gelirindeki artış ve yatırım ortamının iyileşme süreci dolayısıyla beklenenin üzerinde bir performans sergilemiş ve GSMH büyümesi %8.5 olarak gerçekleşmiştir. 2004 yılı için %5'lik büyüme oranı beklentisi vardır.

2001 yılını %12'lik enflasyonla kapatan Ukrayna ekonomisinde, 2002 yılında seçimler nedeniyle oluşan popülist yaklaşımların sonucu özellikle gıda ürünleri fiyatlarındaki büyük düşüşler ve fiyat kontrolleri sonucunda ortalama olarak %0.8'lik bir enflasyon oranı gerçekleşmiştir. Yıl sonu değeri olarak bakıldığında ise %0.6'lık bir deflasyon söz konusudur. 2003 yılında enflasyon %8.2 olarak gerçekleşmiştir. 2004 yılı için tahmin edilen oran (TÜFE) %6.7'dir.

Ana Ekonomik Göstergeler

	1996	**1997**	**1998**	**1999**	**2000**	**2001**	**2002**	**2003**
GSMH Grivna (milyar)	81.5	93,4	102.6	127.1	173.0	209.4	215.3	262.35
GSMH $ (milyar)	44.6	50.2	41.9	30.8	31.8	39.0	40.4	49.5
Büyüme Hızı(GSMH) (%)	-10 0	-3.2	-1.9	-0.4	5.8	9.1	4.1	8.5
Fert Başına GSMH ($)	1,115	1,020	--	614	633	767,2	860	1.031
Enflasyon oranı (%) (TÜFE)	39,7	10,1	10,6	22,7	28,2	12,0	0,8	5,2
Döviz Kuru	1.89	1.90	3.43	4.13	5.44	5.37	5.33	5.30

Kaynak:*DEİK Ukrayna Ülke Raporu, Nisan 2004*

IV.1- Sanayi

SSCB Döneminde ağır sanayi ve savunma sanayiinin ön planda olduğu Ukrayna sanayisinde üretim 1990'lı yıllar boyunca yaklaşık % 60 daralmıştır. Temel sanayi dalları demir-çelik, enerji, savunma, makine imalat, kimya ve hafif sanayidir. Ukrayna'da savunma sanayii oldukça gelişmiştir ve nüfusun 1/5'i bu sektörde istihdam edilmektedir. Sanayi üretiminde görülen daralma 1999 yılından itibaren kırılmış ve sınai üretim Batı pazarlarına ihraç edilen çelik ve ağaç sanayi ürünlerinin üretiminde yaşanan artış dolayısıyla %4.8 oranında artmıştır. 2000 yılında %12.9, 2001 yılında %14.2'ye ulaşan sınai üretim artışı 2002 yılında %7

oranında gerilemekle beraber 2003 yılında gıda işleme ve makine imalat sektörlerinde görülen üretim artışı bu yıl için önemli bir büyüme gerçekleştiğini göstermektedir.

IV.2- Tarım

Ukrayna'nın tarım alanında üretim potansiyeli çok yüksektir. Topraklarının yaklaşık %70'i ekilebilir arazidir. İşgücünün ¼'ü tarım sektöründe istihdam edilmektedir. Ancak "ekmek sepeti" olduğu SSCB'nin dağılmasından sonra tarımsal üretim %50 azalmıştır. Bunun sebepleri ihracat pazarlarının yitirilmesi, girdilerde yaşanan sıkıntılar, toprak özelleştirmesinde yaşanan aksaklıklar olarak sıralanabilir.

Önemli tarım ürünleri; tahıl, patates, şeker pancarı, ayçiçeği, soya fasulyesi, sebze ve meyvedir. Başta ayçiçeği olmak üzere bitkisel yağların üretiminde BDT ülkeleri arasında birinci sıradadır. 1 Ocak 2003 tarihli verilere göre ülkedeki büyükbaş hayvan sayısı 9.2 milyon olarak kaydedilmiştir. Domuz sayısı 9 milyon, kümes hayvanlarının sayısı 147,7 milyondur. Yine aynı tarihli verilere göre kayıtlı çiftçilerin sayısı 43.000'dir. Çiftçilerin kullanımında 2.8 milyon hektar arazi bulunmakta olup bunun 2.6 milyon hektarı tarla olarak kullanılmaktadır. 2002 yılında tarım, hayvancılık ve gıda ürünleri dış ticaret hacmi toplamı 3.2 milyar dolardır.

IV.3- Madencilik ve Enerji

Mineral kaynaklar açısından dünyanın %5, eski SSCB'nin %20 rezervine sahip Ukrayna'nın kaynakları arasında 47 milyar ton ile kömür ilk sırayı almaktadır. Demir cevheri 28 milyar ton, kireç ve kireç taşı 1.5 milyar tondur. Bunun dışında magnezyum, titanyum, civa, sülfat ve potasyum tuzları, sülfür, granit, toromin ve kaolin gibi maden ve toprak elementleri de önemli boyutlardadır. Tamamına yakını devlete ait olan 196 kömür ocağı mevcuttur. Sanayi enerjiye oldukça bağımlıdır. Dünya gaz tüketiminde ABD ve Rusya'dan sonra 3. sırayı almaktadır. Yıllık ortalama 78 milyar m3'lük gaz tüketiminin %80'ini Rusya ve Türkmenistan'dan ithal etmektedir. Ukrayna kendi rezervlerinin işlenmesini teşvik etmek için yabancı yatırımcılara özel ayrıcalıklar tanınmıştır. Eski nükleer santrallerin modernizasyonu ve yeni reaktörlerin inşası konusunda dış yardımlara ve yabancı sermayeye ihtiyaç duyulmaktadır.

IV.4- Ulaştırma

Demiryolu ağı 23.350 km olup, 8.600 km.lik bölümü elektriklidir. Toplam ulaştırmanın %14'ünü oluşturan demiryolu ulaşımı modernizasyona ihtiyaç duymaktadır. 2002 yılında demiryolu ile 465,1 milyon yolcu taşınmış, günlük ortalama vagon boşaltma miktarı 2001 yılına oranla %6.4 oranında yük taşınması ise %5.5 oranında artmıştır.

247.300 km.lik karayolunun 169.964 km.lik kısmı otoyoldur. Trafiğin %80'ini taşımaktadır. 2002 yılında nakliye firmaları ile yapılan yük taşıma miktarı 770,1 milyon ton olarak gerçekleşmiş, yük taşıma hacmi ise %3.3 oranında artmıştır. Ülkede her bin kişiye 110 otomobil düşmektedir.

Ukrayna'nın Karadeniz ve Azak Denizi ile Danube, Yuzhniy Bug ve Dnipro nehirlerinde toplam 18 limanı bulunmaktadır. Limanları eskidir ve işletme problemleri vardır. Yatırım ihtiyacı 2.5 milyar dolara yaklaşmaktadır.

Pist uzunluğu 3047 metreden uzun 14 havalimanı bulunan Ukrayna'nın uluslararası hava şirketi yurtdışında 150 şehirle bağlantılı hizmet vermektedir. Hava araçları ile 2002 yılında 1.7 milyon yolcu taşınmış olup bu rakam 2001 yılına kıyasla %37.9 artış anlamına gelmektedir.

IV.5- Haberleşme

Ukrayna'da haberleşme altyapısı oldukça geri kalmış durumdadır. 2001 yılında sabit hatlı telefon yoğunluğu %19'dur. 2002 yılı sonu itibariyle cep telefonu abone sayısı 3.6 milyona ulaşmış bulunmaktadır. Yabancı yatırımcılar için büyük fırsatlar mevcuttur.

IV.6- Bankacılık

1991 yılında kabul edilen Bankalar Kanunu ile iki kademeli bir bankacılık sistemi mevcuttur. Ukrayna Milli Bankası ve diğer ticari bankalar. 1998 yılından bu yana uluslar arası muhasebe sistemine geçilmiştir. 2002 yılı sonu itibariyle 182 kayıtlı banka bulunmaktadır. Bunlardan Prominvest Bank, Privatbank, Bank Ukraina, Aval, Ukreximbank, Ukrsotsbank, ve Oshchadbank Ukrayna'nın en büyük bankaları olup aktifleri 1 milyar doların üzerindedir. Bankaların toplam aktifleri 2002 yılı sonu itibariyle yaklaşık 12 milyar dolar civarındadır. En büyük 10 banka bu aktiflerin yaklaşık %60'ına sahiptir. Bankalardaki özel mevduat 2002 yılında bir önceki yıla oranla %70.1, firmalara ait mevduat ise %28.8 artış göstermiştir.

IV.7- Dış Ticaret

Ukrayna'nın başlıca ihraç ürünleri; demir-çelik ve bunlardan mamul eşya, kömür, metal cevherleri, kimyasal maddeler, gübre ve gübre hammaddeleri, şeker, ayçiçeği ve ham ayçiçeği yağı, et ve demir dışı metaller.

Başlıca ithalat ürünleri ise; petrol, petrol türevleri ve doğalgaz, elektrikli olmayan makine ve cihazlar, motorlu kara taşıtları, tarım makineleri ve cihazlar, ses ve görüntü cihazları, ev ve mutfak eşyası gibi elektrikli dayanıklı tüketim malları.

Ana Ticari Ortaklarının Toplam Dış Ticaretindeki Payları (%)

İhracat	**1997**	**1998**	**1999**	**2000**	**2001**	**2002**
Rusya	24,1	21,2	19,2	22,8	21,5	17,1
Çin	7,1	5,4	5,9	4,1	3,2	3,90*
Türkiye	4,4	5,1	5,4	5,6	5,9	4,4
Almanya	3,7	4,7	4,5	4,8	4,2	4
İtalya	2,6	4,0	3,7	4,1	4,9	6,6
İthalat						
Rusya	39,9	43,4	47,9	39,0	34,4	35,2
Almanya	6,7	7,8	7,3	7,6	8,2	9,2
Türkmenistan	5,0	0,0	3,7	6,3	9,8	10,5
ABD	3,3	3,6	3,1	2,4	2,7	3,63*
Polonya	2,8	3,0	2,0	2,1	2,7	3

Kaynak :EIU , * Ukrayna Devlet Gümrük Servisi

Yıllar itibariyle Ukrayna'nın Dış Ticaret Rakamları (milyon $)

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
İhracat	15,547	15,418	13,699	13,189	15,722	17,091	21,900
İthalat	19,843	19,623	16,283	12,945	14,643	15,775	17,900

IV. 8- Yabancı Sermaye Yatırımları

19 Mart 1995 tarihinde Ukrayna Parlamentosu, Yabancı Sermaye Kanunu kabul etmiştir. Yasa uyarınca, bir yatırımın yabancı sermayeli girişim olarak kabul edilebilmesi için kayıtlı sermayenin en az %10'unun yabancılara ait olması gerekmektedir. Herhangi bir mevzuat değişikliği halinde yabancı yatırımcılar yatırımın yapıldığı tarihte geçerli olan uygulama ve garantilerden 10 yıl süreyle faydalanabileceklerdir. Yatırımların kamulaştırılması kanunla engellenmiştir. Yeni mevzuata göre yabancı yatırımcılar elde ettikleri gelirin tamamını %15 vergi ödemek suretiyle yurt dışına transfer edebilmekte, ayrıca her tür ihracat ve ithalatları vergi ve lisans uygulamasından muaf tutulmaktadır.

Ukrayna ekonomisine 2002 yılı sonu itibariyle 111 ülke tarafından 5,3. milyar dolarlık yabancı yatırım yapılmıştır. Ukrayna'nın geçiş ekonomisini tamamlayabilmesi ve yeniden ekonomik yapılanmasının gerçekleşebilmesi için yaklaşık 40 milyar dolarlık yatırıma ihtiyacı olduğu belirtilmektedir. Bunun 10 milyar dolarlık bölümünün acil olarak yatırım ihtiyacı bulunan telekomünikasyon, enerji, altyapı, tarım ve kimya sektörlerinde yapılması gerekmektedir.

2002 yılında yabancı yatırımların %15,9'u gıda ve tarım ürünlerinin işlenmesi sanayiinde, %8.8'i makine imalat sanayiine, %5,26'sı metalurji ve metal işleme sanayiine, %8.1'i finans hizmetlerine, %18,4'ü ulaşım araçlarının satış ve onarımına, %7,6'sı ulaştırma ve haberleşme sektörüne, %2,94'ü inşaat alanına, %3,65'i kok üretimi ve petrol işleme alanına, %4,08'i ise kimya ve petro-kimya sanayiine yapılmıştır.

2002 yılında kişi başına düşen yabancı sermaye miktarı 102 dolar iken 2003 yılında bu rakam 130 dolara ulaşmıştır. 1 Ekim 2003 tarihi itibariyle toplam yabancı yatırım miktarı 6.2 milyar dolardır. Güney Kıbrıs ve Virgin Adalarının yatırımları off-shore Rus ve Ukrayna sermayesidir.

2002 yılı sonu itibariyle Ülkeler Bazında Yabancı Sermaye Yatırımları (1000 $)

		Toplam Şirket Sayısı	Toplam yatırımlar
	GENEL TOPLAM	**9,358**	**5,339,004,091**
1	A.B.D.	1,186	898,014,041
2	Güney Kıbrıs	501	602,625.49
3	İngiltere	558	510,515.99
4	Hollanda	180	398,776.41
5	Virjin Adaları (İng)	138	337,046.03
6	Rusya Federasyonu	810	322,569.63
7	Almanya	972	312,055.03
8	İsviçre	242	272,672.69
9	Avusturya	220	210,868.01
10	Güney Kore	15	170,460.32
23	Türkiye	265	38,133.22

Kaynak: *Ukrayna Devlet İstatistik Komitesi*

V. TÜRKİYE-UKRAYNA İLİŞKİLERİ

V.1- Siyasi İlişkiler

Sovyetler Birliği'nin dağılmasının ardından 1991'de bağımsızlığını ilan eden Ukrayna'nın çoğulcu demokrasi ve serbest piyasa ekonomisine yönelmesi ve Batıya dönük bir politika izlemesi Türkiye-Ukrayna ilişkilerinin müsait bir zeminde gelişmesini sağlamıştır.

Coğrafi büyüklüğü, bölge ve Avrupa güvenliği ve istikrarı açısından stratejik konumu ve askeri-savunma sanayii imkan ve kabiliyetleri, benzer konumdaki ülkemizin çıkarları ile örtüşmekte, bu da iki ülkeyi birbiri için önemli ortaklar haline getirmektedir.

İki ülke arasında ilk "Dostluk ve Kardeşlik Anlaşması" Ukrayna Halk Cumhuriyeti zamanında 2 Ocak 1922'de imzalanmıştır. Türkiye Ukrayna'nın bağımsızlığını 16 Aralık 1991'de tanımıştır. Türkiye'nin Başkent Kiev'de Büyükelçiliği ve 1 Kasım 2001'de faaliyete geçen Odesa'da bir Başkonsolosluğu bulunmaktadır. Ukrayna'nın da Ankara'da Büyükelçiliği ve İstanbul'da Başkonsolosluğu faaliyet göstermektedir.

Karşılıklı üst düzey ziyaretler ve bu ziyaretler sırasında imzalanan yaklaşık 60 anlaşma iki ülke arasındaki ilişkilerin gelişmesine büyük katkılar sağlamaktadır.

V.2- Ticari ve Ekonomik İlişkiler

2.1- Dış Ticaret

1990'lı yıllar boyunca iki ülke arasındaki ticari denge Türkiye aleyhinedir. Ukrayna'nın ithalatta uyguladığı yüksek gümrük ve tüketim vergileri, ithalat maliyetlerini artırmakta ve Türk mallarının Ukrayna pazarındaki rekabet gücünü azaltmaktadır.

Türkiye'nin ihracatında ilk sıralarda yer alan mallar; elektrikli makineler (TV), yenilen meyveler, plastikler, sabun ve deterjanlar, kazanlar ve makineler, tuz, kükürt ve çimentodur.

Türkiye Ukrayna'dan büyük ölçüde girdi olarak kullanılan hammadde ve yarı mamul maddeler ithal etmektedir. Demir-çelik ürünleri, mineral yakıtlar gübreler, anorganik kimyasallar, hayvansal ve bitkisel yağlar vb.

DİE 2002 yıl sonu verilerine göre Ukrayna, Türkiye'nin ithalat yaptığı ülkeler arasında 13. sırada, ihracat yaptığı ülkeler arasında ise 18. sırada yer almıştır. Farklılık arz eden Ukrayna Devlet Gümrük Servisi 2002 yılı verilerine göre ise Ukrayna'nın ithalatında Türkiye %1.14 pay ile 18. sırada, ihracatında %6.89 pay ile 2. sırada ve dış ticaret hacminde %4.1'lik pay ile Rusya Federasyonu, Almanya ve Türkmenistan'ın ardından 4. sırada yer almıştır.

2003 yılında ihracat artarken ithalatın da artması nedeniyle ticaret açığı Türkiye aleyhine büyümektedir.

Son yıllarda ticareti olumsuz yönde etkileyen kısıtlamalar olmuştur;

-Temmuz 1998'den bu yana Ukrayna ayçiçeği tohumu ihracatında teminat uygulamasına geçmiştir. Ukraynalı firmalar mal bedelinin tamamı oranında bir teminatı önceden yatırmak durumundadır.

-Fason üretim amacıyla kullanılan metal hurda ve atıklarının ülke dışına ihracını, elektronik sanayiinin ihtiyaç duyduğu ürünlerin fason üretimi için olanlar hariç, geçici olarak sınırlandırmıştır.

-Türkiye giderek artan sıcak ve soğuk haddelenmiş sac ithalatını yerel demir-çelik sektörünü korumak amacıyla kontrol altına alma gerekçesiyle bu ürünlere uygulanan ithalat vergi oranlarını %5'den %20-30'lara çıkarmıştır.

-Ukrayna Bavul ticaretini kısıtlayıcı tedbirler almıştır. Kara ve denizyolu ile getirilen 200 € değerine kadar olan yolcu beraberindeki eşya vergiye tabi tutulmaktadır.

-Firmalarımızın ihracatta karşılaştıkları önemli bir sorun da standardizasyon konusudur. Bugüne kadar sadece porselen ve seramik sofra ve mutfak eşyasında akreditasyon sağlanmıştır. Bunun dışında ithalatında zorunlu standart uygulaması getirilen diğer tüm mallar için Ukrayna'da faaliyette bulunan Türk ya da Ukraynalı firmalarca her seferinde standart belgesi alma mecburiyeti bulunmaktadır.

-Ukrayna 2002 yılı sonunda hurda metal ihracatına ton başına 30 € ihraç vergisi koymuştur. Bu vergi Türkiye'de hurdayı hammadde olarak kullanan demir-çelik üreticilerini sıkıntıya sokmuştur. Verginin yıl sonunda gelmesine rağmen, Türkiye'nin 2001 yılında 172 milyon ABD doları (ihracatının %17'si) olan hurda demir ithalatı, 2002 yılında 149 milyon ABD doları (%12) düzeyine inmiştir.

-Ukrayna devletinin ihracatçılara KDV iadesi yapması hususunda güçlükler yaratması, KDV alacağı olan firmalar ve bu firmalarla iş yapan Türk firmalarının sıkıntıya girmesine sebeb olmuştur.

Türkiye- Ukrayna Dış Ticareti (bin dolar)

YILLAR	İHRACAT	İTHALAT	DENGE	HACİM
1992	35,842	90,003	-54,161	125,845
1993	39,453	472,706	-433,253	512,159
1994	76,385	535,071	-458,786	611,356
1995	198,534	856,340	-657,806	1,054,874
1996	267,043	744,531	-477,488	1,011,574
1997	334,622	859,824	-525,202	1,194,446
1998	273,666	988,781	-715,115	1,262,447
1999	225,803	773,713	-547,910	999,516
2000	258,121	981,559	-723,438	1,239,680
2001	289,179	757,625	-468,446	1,046,804
2002	310,450	978,142	-667,692	1,288,592
2003	379,690	1,156,541	-776,851	1,536,231

Kaynak: DİE

2.2- Karşılıklı Doğrudan Yatırımlar

Büyük çoğunluğu KOBİ niteliğinde olan firmalarımız ağırlıklı olarak gıda ve içecek, temizlik malzemeleri, hazır giyim, orman ürünleri, maden ve metal, inşaat ve inşaat malzemeleri alanında faaliyet göstermektedir. 100 milyon Dolar civarında bir Türk yatırımı söz konusudur.

Ekim 2003 tarihi itibariyle Ukrayna'da 25 müteahhitlik firması faaliyet göstermektedir. Türk müteahhitlik firmalarının Ukrayna'da üstlendikleri 48 projenin toplam tutarı 815 milyon ABD doları civarındadır. Sürmekte olan projelerin tutarı 216 milyon Dolardır.

Sektör Bazında Türkiye'nin Ukrayna'daki Doğrudan Yatırımları (milyon $)

	1.1.1999	1.1.2000	1.1.2001	1.1.2002	1.1.2003
Ukrayna'daki Yabancı Yatırımlar Toplamı	**2.810,7**	**3.281,8**	**3.865,5**	**4.406,2**	**5.339**
Türkiye'nin Doğrudan yatırımları	**20,1**	**24,1**	**32,0**	**36,80**	**38,1**
-Gıda sanayi	8,2	9,7	8,6	9,9	6,2
-Kimya Sanayi	0,7	0,6	0,6	6,4	10
-Hafif Sanayi	0,3	0,3	0,2	0,5	0,5
-Makine İmalatı ve Metal İşleme Sanayi	0,3	1,5	2,7	0,7	0,7
-Ağaç İşleme ve Selüloz-Kağıt sanayi	0,3	0,3	0,4	0,7	0,8
-Ticaret	6,8	7,3	8	6,1	6,9
-Ulaştırma	0,9	1,3	7,5	1	1,2
-İnşaat	0,7	1,3	1,2	1,3	1,7
-Finans- Sigortacılık Hizmetleri	-	-	0,9	7,7	7,7

1 Ocak 2003 tarihi itibariyle Ukrayna'ya yatırım yapan Türk firmalarının sayısı 265'tir. Türkiye'ye yatırım yapan Ukrayna firmalarının sayısı ise 2002 yılı rakamlarına göre 5 olup yatırım hacmi 157.000 ABD Dolarıdır.

2.3- Eximbank Kredileri

Ukrayna'ya 20 milyon Dolar tutarında finansman imkanı sağlamasını öngören Protokol 21 Mayıs 1998'de Kiev'de imzalanmıştır. Türk tarafınca onaylanan Protokol, Ukrayna Parlamentosu tarafından, dış kaynaklı kredilere devlet garantisi verilmemesi yönündeki parlamento kararı gerekçe gösterilerek halen onaylanmamıştır.

2.4- Yatırım Olanakları

Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla birlikte ticari ilişkilerimiz açısından BDT içinde Rusya Federasyonu'nun ardından gelen Ukrayna, içinde bulunduğu ekonomik güçlüklere karşın büyük tarımsal ve sanayi potansiyeli ve coğrafi yakınlığı ile işbirliği açısından önemli avantajlar sunmaktadır. Tarım arazilerinin satın alınması veya uzun vadeli kiralanması yoluyla özellikle mısır veya ayçiçeği gibi ürünlerin yetiştirilmesi ve ihraç edilmesi mümkündür. Ayrıca tarımla ilgili diğer alanlarda da modernizasyon ve yeniden yapılandırma faaliyetleri çerçevesinde her türlü yabancı yatırıma ihtiyaç duyulmaktadır.

İnşaat ve inşaat malzemeleri, kimya, tekstil, elektrik ve elektronik, kauçuk vs. işbirliği yapılabilecek sanayi dallarıdır. Türkiye'nin Ukrayna'dan elektrik enerjisi satın alması amacıyla Karadeniz'in altından bir enerji nakil hattı kurulması imkanlarının araştırılmasında yarar görülmektedir. Ukrayna'nın büyük bir pazar olarak önemi gözönüne alındığında, Türk firmaların sadece dış ticaret yoluyla ticari ilişkilerini sürdürmesi yerine ekonomik ilişkilere de ağırlık vererek Ukrayna'da yatırıma yönelmeleri ekonomik ve ticari ilişkilerimizin geleceği açısından çok önemlidir.

Diğer taraftan halen makine, gıda, tekstil ve temizlik maddeleri gibi klasik mal gruplarında odaklanan dış ticaretimizin çeşitlendirilmesi gerektiğini de önemle vurgulamak gerekmektedir. Bu çerçevede, inşaat malzemeleri, elektrikli ve elektronik ev eşyaları, haberleşme sistemleri, oto yan sanayii mamulleri sektörlerinde faaliyet gösteren Türk firmalarının Ukrayna pazarına daha ciddi bir şekilde yönelmeleri, ofis ya da mağaza açarak satış ve dağıtım zincirleri oluşturarak ve Ukraynalı firmalarla ortak yatırıma giderek bunu gerçekleştirmeleri her iki ülke çıkarları açısından önemlidir.

Turizm ve otelcilik alanında yatırım imkanları mevcuttur. 2005 yılında Ukrayna'nın tamamında toprak alım satımı serbest hale gelecektir. Bu konuda Turizm yatırımcılarımızın atak davranması gerekmektedir.

2.5- Ekonomik ve Ticari Anlaşmalar

-Ticaret ve Ekonomik İşbirliği Anlaşması (4 Mayıs 1992)
-Uluslararası Karayolu Taşımacılığı Anlaşması (30 Mayıs 1994)
-Yatırımların Karşılıklı Teşviki Anlaşması (27 Kasım 1996)
-Çifte Vergilendirmenin Önlenmesi Anlaşması (27 Kasım 1996)
-Gümrük İşbirliği ve Karşılıklı İdari Yardıma İlişkin Anlaşma (27 Kasım 1996)
-Turizm Alanında İşbirliği Anlaşması (30 Nisan 1994)
-Enerji İşbirliği Anlaşması (28 Ekim 1993)

VI. KIRIM ÖZERK CUMHURİYETİ

1. GENEL BİLGİLER

Resmi adı	:	Ukrayna'ya bağlı Kırım Özerk Cumhuriyeti
Yönetim şekli	:	Cumhuriyet
Başbakanı	:	Sergey KUNITSIN
Parlamento Başkanı	:	Boris DEIÇ
Nüfusu	:	2.031.000 kişi
Ortalama Yaşam Süresi	:	Erkekler : 61.5 yıl Kadınlar : 72.2 yıl
Nüfus Artış Hızı	:	- 6,4 %
Etnik Yapı	:	Ruslar :(60%= 1603200 kişi)), Ukrainler :(23%=614560 kişi), Kırım Tatarları :(12%=320640 kişi), **Diğer Milletler :(5%=133600 kişi):** Ermeniler :(%0,08=2125 kişi kişi), Rumlar :(%0.05=1436 kişi), Alman :(%0,03=840 kişi), Bulgarlar :(%0.02=719 kişi)
Yüzölçümü	:	27 000 km2
Nüfus Yoğunluğu	:	81.2 kişi/km2
Resmi dil	:	Rusça, Ukraynaca, Kırım Tatarca
Başkent (Nüfusu)	:	Simferopol : 360 000 kişi
Önemli Şehirleri	:	Sevastopol : 380 bin, Kerç : 180 bin, Yevpatoriya : 110 bin kişi, Feodosiya : 90 bin kiş, Yalta : 90 bin
Doğal Kaynaklar	:	Demir filizi, Kireç taşı, Tuz, Doğal gaz
Temel Sanayi Ürünleri	:	Gemicilik, Gıda sanayi donatımı, Tarım ve kaynak cihazları, Elektroteknik ve pnömatik cihazlar, Soda, İyot, Deterjan, Mineli kap-kaçak, İnşaat malzemeleri (Çimento, Kireç)
Temel TarımÜrünleri	:	Eterli yağlar (gül, adaçayı, lavanta), Şarap ürünleri (üretimi yılda 14-16 dekalitre), Tütün, Tohum
İşsizlik Oranı(2001 yılı)	:	% 1.87 (Resmi kaynaklara göre)
Ortalama Aylık Ücret	:	108 Grivna
Başlıca İhracat ürünleri (ilk 10)	:	Kimya ürünleri : (46%), Madenler : (18%), Makina sanayi ve elektroteknik tesisleri : (9%), Tarım ürünleri : (9%), Diğer : (11%)
Başlıca İthalat Ürünleri (ilk 10)	:	İnşaat malzemeleri : (23%), Makina sanayinin ürünleri ve elektroteknik tesisleri : (20%), Ulaştırma tesisleri : (19%), Plastik ürünleri : (7%), Kimya ürünleri : (6%), Diğer : (25%)

2. COĞRAFYA VE TARİH

Kırım Yarımadası kuzeyden güneye 205 km, doğudan batı kıyısına 305 km, genişliktedir. Sahil şeridinin uzunluğu 2.500 km'dir. Kerç kanalıyla Rusya Federasyonu'ndan ayrılmaktadır. Karadeniz ve Azak Denizi arasındaki alanı kaplayan Kırım Yarımadasının yüzölçümü 26.945 km² 'dir. Yarımada'nın 2.632.400 kişilik nüfusunun, 1.791.800'i şehirlerde yaşamaktadır.

Coğrafi olarak Kırım üç bölgeye ayrılmaktadır:
-Güneybatı bölgesi tropik sayılabilecek bir iklime sahiptir,
-Güney dağlık bölgesi,
-Orta ve Kuzey Kırım; step bitki örtüsüyle kaplıdır. Tarıma elverişli araziler mevcuttur.

Sahip olduğu topraklara bakıldığında, Kırım dünyadaki 75 ülkeden daha büyük, nüfusu ise, 95 ülkeninkinden fazladır. Yarımadada; 17 şehir, 5 liman, 8 havaalanı, 7 büyük demiryolu, yük kavşakları, gelişmiş ve büyük otoyollar, 200 büyük fabrika bulunmaktadır. Kırım Yarımadasından Avrupa'ya, Asya'ya yol almak mümkündür.

Kırım Cumhuriyeti'nde 130'dan fazla tedavi maksadıyla kullanılan çamur yatağı, 130 şifalı su merkezi vardır. Plaj olarak kullanılan sahil şeridi ise 343 km'dir.

Ilıman iklime sahiptir. Ortalama kış sıcaklığı Kuzey bölgesinde -2, güneyde +4°C'dir. Yarımada'nın ortalama yaz sıcaklığı +23°C'dir.

Kısa Tarihçe

MÖ VII.yy -	Kimmer ve İskitler hakimiyeti
MÖ V. yy -	Azak Denizi çevresinde Kimmerios Bosporos Krallığı
MS III. - IV.yy -	Önce Gotlar sonra Hunlar Kırım'ı ele geçirdi.
MS VIII.yy -	Hazarların hakimiyeti
MS XI.yy -	Kuman hakimiyeti
MS XIII. yy -	Moğol, Tatar-Türk hakimiyeti
MS XV.yy ilk yarısı -	Kırım Hanlığı'nın kuruluşu
1475 -	Osmanlı nüfuzuna giriş
1783 -	Rus İşgali
1854 - 1856	Kırım Savaşı
1917 - 1918	Kırım Tatar Halk Cumhuriyeti
1921 -	Kırım Özerk Sovyet Cumhuriyeti
1941 -	Alman işgali
1944 -	Rusların yeniden Kırım'ı ele geçirmesi ve 18 Mayıs 1944' te Kırım Tatarlarının sürgünü
1954 -	Kırım Ukrayna'ya bağlandı.
1967 -	Kırım Tatarlarına itibarları iade edildi ancak dönüş izni verilmedi.
1988 -	Dönüş izni verilmesi ve özellikle Özbekistan'dan Kırım'a göçlerin başlaması
1991 -	Kırım Tatar Milli Meclisi'nin açılması

TEMEL EKONOMİK GÖSTERGELER

	1995	1997	1998	1999	2000
GSMH (Milyon Grivna)	1417,4	10.1	12.3	12.4	12.4
Kişi başına GSMH (milyon grivna)	540	1124	1205	1576	---
Tüketici Fiyatları Enflasyonu (%)	181	10,1	20,0	19,2	25,8
İhracat (Milyon $)	163,3	140,6	133,0	127,3	173,4
İthalat (Milyon $)	65,4	170,1	158,0	122,2	146,2
Dış Ticaret (Milyon $)	228,7	310,7	291,0	249,5	319,6
Ortalama Döviz Kuru	-	1.90	2.5	4.1	5.4

3. EKONOMİ

Kırım Cumhuriyeti'nin ekonomisi, yarımadanın coğrafi konumunun sağladığı avantajların yanısıra, zengin doğal kaynakların etkisi altında şekillenmiştir. Kırım tarım, turizm endüstrisi ve örneğin doğal-gaz, demir cevheri ve kireç taşı, inşaat malzemeleri, soda ve brom birleşikleri üretimi gibi bazı sanayiinin gelişimi için gereken doğal kaynaklara sahiptir.

Kırım ekonomisinin belli başlı ihtisaslaşma alanları emek yoğun makine imalatı ve metal işlemedir. Kırım, Ukrayna içerisinde gıda sanayi ekipmanları, TV ve radyo setleri, pnömatik aletler, metal kaynak makineleri, tarım makineleri, tankerler, yüzen vinçler ve hidrofil gemiler (kayakla su yüzeyinde giden gemiler) üreticisi olarak ün yapmıştır.

Tarımda ihtisaslaşma alanları bağcılık, bahçecilik, tütün üretimi, yağ üretiminde kullanılan bitkilerin (özellikle ayçiçeği) üretimi ve hububat üretimidir. Hayvancılıkta öncelikler süt ve et için cins sığır üretimi ve kümes hayvancılığı gibi alanlardır. Şarap ve şampanya üretiminin yanı sıra bitkilerden elde edilen uçucu yağlar üretimi de sektörde önemli bir yer tutar.

Hazır giyim, ayakkabı, dericilik ürünleri ve triko elbiseler, parfümeri ve kozmetik, tuhafiye ve mobilya tüketim malları sanayisinde üretilen başlıca ürünlerdir. Kırım metalürjisi, makine imalatı ve kimya sanayi; tüketim malları imalatına hatırı-sayılır katkılarda bulunmaktadır. Kerç Metalürji Sanayi emaye mutfak eşyası üretimi geliştirmiştir; Sivastopol ve Simferopol'ün makine imalat şirketleri iletişim araçları üretirler; Krasnoperekopsk ve Saki kumaş boyası, potasyum permanganat, ağartıcı ve deterjanlar üretir. Sivaş'ta bir Kuzey Kırım Deneme Özel Ekonomik Bölgesi kurulmuştur. Bölgedeki yatırımlar genellikle kimya sanayisi dalındadır.

Kırım'da 60'ı sanayi sektöründe faaliyet gösteren 190'dan fazla ortak yatırım kayıtlıdır. Bunların başlıca yabancı ortakları Alman, Türk ve Rus'tur. 1999 yılında teşebbüs ortaklıklarının üretimleri toplamı 30 milyon ABD Doları civarındadır. Batı Avrupa, Kuzey ve Latin Amerika'da çok sayıda müşterek operasyon yapılmıştır.

Dış ticaret 1999 yılında 17.3 milyon ABD Doları ihracat ve 122.2 milyon ABD Doları ithalat olmak üzere toplam 249.5 milyon ABD Dolarıdır. Kırım'ın 38 ülke ile olan dış ticareti "fazla" vermektedir. 1999 ihracat ve ithalatı, bir sene öncekilerin, sırası ile % 97.9 ve % 82.2'si mertebelerinde gerçekleşmiştir. Kırım şirketleri 86 ülkeye hizmet ihraç etmekle ülkeye 68.8 milyon ABD Doları döviz kazandırmışlar, ve 38 ülkeden de 15.2 milyon ABD Doları tutarında hizmet ithal etmişlerdir.

1999 yılında, yakıt, petrol çıkarılması ve kimya sanayilerinde üretim artmıştır. Gayrı safi zirai üretim %7 artmıştır. Hububat üretimi 980.000 tona, ayçiçeği üretimi (bir önceki yılın üretimini % 12.5 aşarak) 49.000 tona ulaşmıştır.

1 Ocak 2000 tarihi itibarı ile, özel sektöre ait 2.607 firma mevcuttur. Özel teşebbüsler toplam firma sayısının %16'sını oluşturmaktadır. Bu oran inşaat sektöründe %15, ulaşımda %26, ticarette %20 ve yiyecek tedarikinde %22'dir.

Son yıllarda, ekonomik geçiş döneminin çeşitli objektif ve sübjektif faktörlerinin bir sonucu olarak, bütün sektörlerdeki ticari faaliyetler azalmış, hayat standartları gerilemiş ve bölgesel kalkınma alanında çok sayıda problem ortaya çıkmıştır.

Ulusal ekonomiyi radikal bir biçimde yeniden organize etmek için, 2010 yılına kadar geçerli olacak kapsamlı bir uzun vadeli sosyal ve ekonomik kalkınma ve yeniden yapılandırma programı geliştirilmiştir.

Bu programa göre Turizm, diğer sektörlere göre stratejik öneme sahiptir. Kırım'da turizm mevsimi Mayıs'ta başlayıp Ekim sonuna kadar devam eder. Deniz ve dağ turizmi çok yaygındır. Çok sayıdaki Tuzlu göller, şifalı çamur ve mineral sular dikkati çekmektedir. Tedavi ve koruma amaçlı sağlık merkezleri genellikle güney sahillerinde yoğunlaşmıştır. Bunlar yetişkinlere hizmet verirlerken, Yevpatoria'dakiler çocuklar içindir. Ağustos 2001 tarihi itibariyle Kırım'da toplam 626 (155.274 yatak kapasiteli) pansiyon ve tatil merkezi vardır. Bunlardan 528'i halen çalışır durumdadır. Bunlardan 84'ü Rusya Federasyonu'na, 4'ü Belarus'a, 1'i Özbekistan'a, 1'i de Letonya'ya ait pansiyonlardır. Ukrayna'ya ait 192, Kırım özerk Cumhuriyeti'ne ait 142 sanatoryum mevcuttur. Kırım'a 2000 yılında gelen iç ve dış turist toplamı 4.4 milyon kişi iken, 2001 yılında bu rakam 8.5 Milyon, 2002 yılında ise 7.4 milyon kişi olmuştur. Kırım Özerk Cumhuriyeti bütçe gelirinin %51.9'unu turizm sektöründen elde etmektedir.